

ЖІНКА В НАУЦІ ТА ПОЛІТИЦІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто роль жінки у науці та політиці, проблеми гендерної нерівності у політичному житті та науковій сфері, розглянуто соціологічне дослідження проблеми займання головних посад жінкою в науці і політиці та формування гендерних стереотипів та гендерних ролей у суспільстві.

Ключові слова: жінка, наука, політика, дослідження, гендерна рівність.

Abstract

The work discusses the role of women in science and politics, the problems of gender inequality in political life and the scientific sphere, the sociological study of the problem of women holding key positions in science and politics and the formation of gender stereotypes and gender roles in society.

Keywords: woman, science, politics, research, gender equality.

Вступ

Однією з найактуальніших проблем у сфері захисту прав людини в сучасному світі є питання статусу жінок і чоловіків у суспільстві. Проблема балансування гендерних ролей залишається невирішеною, створюючи культурне середовище, де від чоловіків і жінок очікується виконання різних соціальних ролей. Явище соціальної дискримінації можна спостерігати в усіх сферах життя, включаючи трудову, соціально-економічну, політичну, духовну та сімейну.

Ця проблема є актуальною у сучасності, оскільки ми переживаємо період інтенсивних змін, які впливають на взаємини між чоловіками та жінками. Просування гендерної рівності є важливим напрямком в Україні в останні роки, проте доступ до привілеїв, престижу та влади залишається нерівним [1].

Опитування, проведене міжнародною дослідницькою компанією Ipsos показало, що уявлення українців про роль жінки в суспільстві залишаються патріархальними та консервативними. Саме українське суспільство схильне навішувати на жінку соціальні ярлики та стереотипи. Хоча впродовж усього періоду історії людства було багато талановитих жінок-вчених, які на рівні з чоловіками сприяли прогресу та робили значні наукові відкриття.

Кількість жінок у політиці на сьогодні в Україні залишається досить низькою. Чим вищий орган влади, тим менше там жінок. В органах місцевого самоврядування жінки в основному працюють лише заступниками чоловіків-керівників [2].

Всі ці чинники знижують статус жінок у суспільстві, і обмежують їхнє прагнення реально впливати на процес прийняття рішень і брати активну участь у їх реалізації. Можна зробити висновок, що політична влада в Україні є практично одностатевою. Хоча жінки складають 54 % населення нашої країни, проте у сферах державного і громадсько-політичного життя не задіяні повною мірою, а їхні проблеми, цінності та стандарти залишаються незабезпеченими, нереалізованими.

Gallup International у дослідженнях (Millennium Survey) проведених 1999 року в 60-ти країнах світу, включно з Україною висвітлив, порівняльний аналіз результатів, та засвідчив значну віддаленість українського суспільства від розвинених ліберально-демократичних країн. Проте Україна давно наблизилася до гендерної рівноваги в освітній сфері. На жаль, опитування громадської думки показало як більша частина населення притримується думки, що освіта важливіша для хлопчиків, ніж для дівчат.

За результатами опитування в Україні 45 % опитаних відповіли, що чоловіки є кращими політичними лідерами, ніж жінки. Також на цьому наголошують 60 % чоловіків. На фоні інших держав українці щодо визначення переваги політичних лідерів за гендерною ознакою знову наблизилася до країн Східної Європи й Азії [3].

Дані центру дослідження суспільства вказують на проблему кар'єрного зростання жінок зокрема у вищій освіті. На кожному наступному щаблі академічної кар'єрної драбини прослідковується

зменшення кількості жінок. Серед випускників та випускниць вишів, що мають ступінь бакалавра, жінки складають 76%, магістра – 69%, жінок-кандидатів наук 43%, а докторів – 33%. Серед 234 ректорів вишів III-IV рівня акредитації є лише 20 жінок, а це близько 9%. Також оплата праці жінки-науковця набагато менша, ніж чоловіка.

Згідно зі звітом Інституту статистики ЮНЕСКО за 2009 рік, глобальна частка жінок у науці становить 29%. Майже такий самий показник в ЄС – 33%, в Африці – 18%, в Азії та Південній Америці – 46%.

Незважаючи на те, що формально жінкам надано рівний статус з чоловіками, фактично вони продовжують зазнавати дискримінації в політичній сфері. Причини цього експерти вбачають у низькому соціальному статусу жінок, економічній залежності від чоловіків та нерівних сімейних обов'язках. Також можна помітити відсутність центрів політичної освіти та підтримки жінок-політиків з боку чоловіків на достатньому рівні.

Наразі Україна посідає 107 місце в рейтингу, і лише 12% її депутатів - жінки. Країни колишнього соціалістичного табору не посідають вищих позицій. Країни колишнього соціалістичного табору не потрапили в топ за кількістю жінок-депутатів у парламенті. Трансформаційні процеси та боротьба за ключові економічні ресурси не сприяли значній політичній участі жінок [3].

Результати дослідження

Соціологічне дослідження проведене серед студентів потоку 4 курсу Вінницького національного технічного університету, факультету інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, спеціальності АКІТ, яке задіяло 35 студентів, з них 5 дівчат (14%) і 30 хлопців (86%) віком від 19 до 21 років з'ясувало, як ставляться студенти потоку 4 курсу ВНТУ, спеціальності АКІТ до займання головних посад жінкою в науці і політиці. На основі отриманих результатів були розроблені практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми встановленні жінки в науці та політиці.

Було опитано 33 осіб, серед яких 27 осіб (82%) - чоловічої статі і 6 (12%) - жіночої статі. Віком 19 років - 12 осіб (36,5%), 20 років - 20 осіб (60,5%), 21 роки - 1 особа (3%). В результаті на питання «Хто, на Вашу думку, досягає більшого успіху в науці?» 60,5% опитаних відповіли, що чоловіки, а 39,5% відповіли, що чоловіки і жінки однаково успішні проте ніхто не дав відповідь «жінки». Отже, більшість опитувачів вважає чоловіків успішнішими за жінок. На питання «Чи є сьогодні проблема соціальної дискримінації жінок?», що така проблема є відповіло 18% та що її немає - 18%. Що проблема є, але не значна погодилось 27,5% та не вважають це проблемою - 9%. На питання «Наскільки проблема становища жінки в науці та політиці актуальні для Вас на даний момент?» 33% осіб відповіли, що проблема взагалі не актуальна. 27,5% відповіли, що проблема актуальна але не є пріоритетною серед інших важливих питань, 21,5% осіб вважають цю проблему не актуальною. Також серед опитаних 45% погодились би, щоб в їх сім'ї дружина була науковцем. Нейтральне ставлення виявили 24% осіб. 15,5% негативно ставляться до суті питання.

Отже, лише половина учасників дослідження позитивно ставиться до того, щоб жінка вела активну діяльність в науці та політиці [2].

Соціологічне дослідження проведене серед студентів ВНТУ, факультету ФІТА щодо процесу історичного формування гендерних стереотипів та гендерних ролей підтвердило думку американського науковця і журналіста Ханни Росін: «Інституція шлюбу зараз рухається у двох протилежних напрямках, визначених класовим становищем». Тому молодим людям зараз особливо потрібно визначитися зі своїм ставленням до сучасної ролі жінки та чоловіка, та усвідомити, що ці ролі можуть відрізнятись традиційних [3].

Висновки

Таким чином, як показує світовий досвід, відсутність гендерної рівності в суспільстві гальмує сталий розвиток держави. Тому проблема гендерної рівності – нагальна потреба сьогодення.

Якщо Україна є повноправною частиною європейської спільноти, то вона має наблизитися до неї за основними соціально-економічними показниками і стандартами життя. Оскільки демократичний розвиток європейських країн початку ХХІ століття невіддільний від подальших гендерних перетворень, то й Україні не оминати цього шляху. Яким він буде? Чи довгим і складним, чи коротким і ефективним, як не дивно, у багатьох аспектах залежить від вирішення питання гендерної рівності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коломієць В. І. Роль жінки та чоловіка в сучасному суспільстві (за результатами дослідження) [Електронний ресурс] / В. І. Коломієць, А. В. Слободянюк // НТКП ВНТУ. Інститут соціально-гуманітарних наук (2020) [279]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/29604>.
2. Богачук Г. В. Жінка в науці та політиці [Електронний ресурс] / Г. В. Богачук, А. В. Слободянюк. // НТКП ВНТУ. Інститут соціально-гуманітарних наук (2018) [288]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/20248>.
3. Гребінь М. М. Роль чоловіка та жінки в сучасному суспільстві (за результатами дослідження) [Електронний ресурс] / М. М. Гребінь, А. В. Слободянюк // НТКП ВНТУ. Інститут соціально-гуманітарних наук (2020) [279]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/29598>.

Форкалюк Марія Сергіївна — студентка групи ІАКІТ-20б, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: forkmasha100@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, завідувач лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, email: slobodyanyuk@vntu.edu.ua.

Maria Forkaliuk — student of the Department of Automation and Intelligent Information Technologies, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: forkmasha100@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, head of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, email: slobodyanyuk@vntu.edu.ua.